

Воронешки државен универзитет Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Русија Македонија

Воронежский государственный университет Университет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Россия Македония

Voronezh State University Goce Delcev University in Stip,
Russia Macedonia

Четвертая международная научная Четврта меѓународна научна
конференция конференција

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

**Воронешки државен универзитет
Русија**

**Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип,
Македонија**

**Воронежский государственный университет
Россия**

**Универзитет имени Гоце Делчева, г. Штип,
Македонија**

**Voronezh State University
Russia**

**Goce Delcev University in Stip,
Macedonia**

**Четвертая международная научная
конференция**

**Четврта меѓународна научна
конференција**

Fourth International Scientific Conference

ФИЛКО

FILKO

**ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ
PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION**

ФИЛОЛОГИЈА, КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

PHILOLOGY, CULTURE AND EDUCATION

**ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ
СБОРНИК СТАТЕЙ
CONFERENCE PROCEEDINGS**

23-25 мај 2019 / 23-25 мая 2019 / 23-25 May 2019

Воронеж

Воронеж

Voronezh

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

821(062)

811(062)

316.7(062)

37(062)

МЕЃУНАРОДНА научна конференција (4 ; 2019 ; Воронеж)

Филологија, култура и образование [Електронски извор] : зборник на трудови / Четврта меѓународна научна конференција, 23-25 мај 2019, Воронеж = Филологија, култура и образование : сборник статей / Четвертая международная научная конференция, 23-25 мая 2019, Воронеж = Philology, culture and education : conference proceedings / Fourth international scientific conference, 23-25 May 2019, Voronezh. - Штип : Универзитет "Гоце Делчев" = Университет имени Гоце Делчева = Shtip : Goce Delcev University, 2019

Начин на пристап (URL): <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>. - Трудови на мак., рус. и англ. јазик. - Фусноти кон текстот. - Текст во PDF формат, содржи 368 стр. , табели. - Наслов преземен од екранот. - Опис на изворот на ден 31.12.2019. - Abstracts кон повеќето трудови. - Библиографија кон трудовите

ISBN 978-608-244-698-1

1. Насп. ств. насл.

а) Книжевност - Собири б) Јазици - Собири в) Култура - Собири г)

Образование - Собири

COBISS.MK-ID 111947786

ОРГАНИЗАЦИСКИ КОМИТЕТ

Драгана Кузмановска, Филолошки факултет при УГД

Олга А. Бердникова, Филолошки факултет при ВГУ

Светлана Јакимовска, Филолошки факултет при УГД

Татјана А. Тернова, Филолошки факултет при ВГУ

Виолета Димова, Филолошки факултет при УГД

Генадиј Ф. Коваљов, Филолошки факултет при ВГУ

Костадин Голаков, Филолошки факултет при УГД

Лариса В. Рибачева, Филолошки факултет при ВГУ

МЕЃУНАРОДЕН ПРОГРАМСКИ КОМИТЕТ

Виолета Димова (Македонија)

Даниела Коцева (Македонија)

Драгана Кузмановска (Македонија)

Ева Ѓорѓиевска (Македонија)

Марија Кусевска (Македонија)

Силвана Симоска (Македонија)

Татјана Стојановска Иванова (Македонија)

Лариса В. Рибачева (Русија)

Софија Заболотнаја (Русија)

Татјана А. Тернова (Русија)

Татјана Атанасоска (Австрија)

Олег Н. Фенчук (Белорусија)

Јулиа Дончева (Бугарија)

Билјана Мариќ (Босна и Херцеговина)

Душко Певуља (Босна и Херцеговина)

Волф Ошлис (Германија)

Волфганг Моч (Германија)

Габриела Б. Клајн (Италија)

Михал Ванке (Полска)

Мајкл Рокланд (САД)

Даниела Костадиновиќ (Србија)

Селена Станковиќ (Србија)

Тамара Валчиќ-Булиќ (Србија)

Ахмед Ѓуншен (Турција)

Нецати Демир (Турција)

Шерифе Сехер Ерол Чал'шкан (Турција)

Карин Руке-Бруген (Франција)

Танван Тонтат (Франција)

Технички секретар

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главен и одговорен уредник

Драгана Кузмановска

Јазично уредување

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонски јазик)

Марјана Розенфелд (руски јазик)

Биљана Иванова (англиски јазик)

Снежана Кирова (англиски јазик)

Татјана Уланска (англиски јазик)

Техничко уредување

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адреса на организацискиот комитет:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип

Филолошки факултет

ул. „Крсте Мисирков“ бр. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македонија

Воронешки државен универзитет

Филолошки факултет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Русија

Е-пошта: filko.conference@gmail.com

Веб-страница: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

РЕДАКЦИОННЫЙ СОВЕТ

Драгана Кузмановска, Филологический факультет при УГД

Ольга А. Бердникова, Филологический факультет при ВГУ

Светлана Якимовска, Филологический факультет при УГД

Татьяна А. Тернова, Филологический факультет при ВГУ

Виолета Димова, Филологический факультет при УГД

Геннадий Ф. Ковалев, Филологический факультет при ВГУ

Костадин Голаков, Филологический факультет при УГД

Лариса В. Рыбачева, Филологический факультет при ВГУ

МЕЖДУНАРОДНАЯ РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Виолета Димова (Македония)

Даниела Коцева (Македония)

Драгана Кузмановска (Македония)

Ева Гёргиевска (Македония)

Мария Кусевска (Македония)

Силвана Симоска (Македония)

Татьяна Стояновска-Иванова (Македония)

Лариса В. Рыбачева (Россия)

Софья Заболотная (Россия)

Татьяна А. Тернова (Россия)

Татьяна Атанасоска (Австрия)

Олег Н. Фенчук (Беларусь)

Юлиа Дончева (Болгария)

Биляна Марич (Босния и Херцеговина)

Душко Певуля (Босния и Херцеговина)

Вольф Ошлис (Германия)

Волфганг Моч (Германия)

Габриелла Б. Клейн (Италия)

Ева Бартос (Польша)

Михал Ванке (Польша)

Майкл Рокланд (США)

Даниела Костадинович (Сербия)

Селена Станкович (Сербия)

Тамара Валчич-Булич (Сербия)

Ахмед Гюншен (Турция)

Неджати Демир (Турция)

Шерифе Сехер Эрол Чал'шкан (Турция)

Карин Рукэ-Брутэн (Франция)

Танван Тонтат (Франция)

Ученый секретарь

Ирина Аржанова

Марица Тасевска

Главный редактор

Драгана Кузмановска

Языковая редакция

Даница Атанасовска-Гаврилова (македонский язык)

Марьяна Розенфельд (русский язык)

Бильяна Иванова (английский язык)

Снежана Кирова (английский язык)

Татьяна Уланска (английский язык)

Техническое редактирование

Ирина Аржанова

Костадин Голаков

Марица Тасевска

Славе Димитров

Адрес организационного комитета

Университет им. Гоце Делчева – Штип

Филологический факультет

ул. „Крсте Мисирков“ д. 10-А

Пош. фах 201, Штип - 2000, Р. Македония

Воронежский государственный университет

Филологический факультет

г. Воронеж, пл. Ленина, 10, корпус 2, к. 34, Россия

Э-почта: filko.conference@gmail.com

Веб-сайт: <http://js.ugd.edu.mk./index.php/fe>

EDITORIAL STAFF

Dragana Kuzmanovska, Faculty of Philology, UGD

Olga A. Berdnikova, Faculty of Philology, VGU

Svetlana Jakimovska, Faculty of Philology, UGD

Tatyana A. Ternova, Faculty of Philology, VGU

Violeta Dimova, Faculty of Philology, UGD

Genadiy F. Kovalyov, Faculty of Philology, VGU

Kostadin Golakov, Faculty of Philology, UGD

Larisa V. Rybatcheva, Faculty of Philology, VGU

INTERNATIONAL EDITORIAL BOARD

Daniela Koceva (Macedonia)

Dragana Kuzmanovska (Macedonia)

Eva Gjorgjievska (Macedonia)

Marija Kusevska (Macedonia)

Silvana Simoska (Macedonia)

Tatjana Stojanovska-Ivanova (Macedonia)

Violeta Dimova (Macedonia)

Larisa V. Rybatcheva (Russia)

Sofya Zabolotnaya (Russia)

Tatyana A. Ternova (Russia)

Tatjana Atanasoska (Austria)

Oleg N. Fenchuk (Belarus)

Yulia Doncheva (Bulgaria)

Biljana Maric (Bosnia and Herzegovina)

Dushko Pevulja (Bosnia and Herzegovina)

Wolf Ochlies (Germany)

Wolfgang Motch (Germany)

Gabriella B. Klein (Italy)

Ewa Bartos (Poland)

Michal Wanke (Poland)

Danijela Kostadinovic (Serbia)

Selena Stankovic (Serbia)

Tamara Valchic-Bulic (Serbia)

Ahmed Gunshen (Turkey)

Necati Demir (Turkey)

Şerife Seher Erol Çalışkan

Karine Rouquet-Brutin (France)

That Thanh-Vân Ton (France)

Michael Rockland (USA)

Conference secretary

Irina Arzhanova

Marica Tasevska

Editor in Chief

Dragana Kuzmanovska

Language editor

Danica Atanasovska-Gavrilova (Macedonian)

Maryana Rozenfeld (Russian)

Biljana Ivanova (English)

Snezana Kirova (English)

Tatjana Ulanska (English)

Technical editing

Irina Arzhanova

Kostadin Golakov

Marica Tasevska

Slave Dimitrov

Address of the Organizational Committee

Goce Delcev University - Stip

Faulty of Philology

Krste Misirkov St. 10-A

PO Box 201, Stip - 2000, Republic of Macedonia

Voronezh State Universiy

Faculty of Philology

10 pl. Lenina, Voronezh, 394006, Russia

E-mail: filko.conference@gmail.com

Web-site: <http://js.ugd.edu.mk/index.php/fe>

СОДРЖИНА / СОДЕРЖАНИЕ / CONTENT

1. Боровикова Яна – ОРГАНИЗАЦИИ ОБУЧЕНИЯ ЛИЦ ТРЕТЬЕГО ВОЗРАСТА.....	4
2. Бубнов Александр – ОСОБЕННОСТИ СОЦИАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ СТУДЕНЧЕСКИХ И КУРСАНТСКИХ ГРУПП В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ В ВУЗЕ.....	12
3. Bunčić Suzana R. – KAPOR`S <i>CONFESSIONS</i> BETWEEN METAFICTION, FICTION AND AUTOBIOGRAPHY.....	17
4. Бутусова Наталия – ОБ АКТИВНЫХ МЕТОДАХ ИЗУЧЕНИЯ ПРАВА В ВУЗЕ.....	24
5. Витанова Рингачева Ана – РЕЛИКТИ НА ШАМАНИЗМОТ КАКО НИШКА НА ПОВРЗУВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКАТА И РУСКАТА ТРАДИЦИЈА.....	35
6. Власова Надежда – ЛЕКСИЧЕСКИЕ ИГРОВЫЕ УПРАЖНЕНИЯ НА ДОВУЗОВСКОМ ЭТАПЕ ИЗУЧЕНИЯ РКИ.....	42
7. Гайдар Карина – ВУЗЫ НА ПОРОГЕ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ: КАК СОВМЕСТИТЬ ПЛОХО СОВМЕЩАЕМОЕ, ИЛИ НУЖНЫ ЛИ ОКСЮМОРОНЫ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ?	49
8. Гладышева Светлана – ЖУРНАЛЫ ДЛЯ ДЕТЕЙ В СОЦИОКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ РУССКОГО ЗАРУБЕЖЬЯ (1920-1940-Е ГГ.)	56
9. Голицына Т.Н., Заварзина В.А. – ЖАРГОННАЯ ЛЕКСИКА В РОССИЙСКОМ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ДИСКУРСЕ НОВЕЙШЕГО ПЕРИОДА.....	62
10. Грачева Жанна – ТЕМПОРАЛЬНОЕ МАРКЕМНОЕ ПРОСТРАНСТВО В РОМАНЕ В. НАБОКОВА «МАШЕНЬКА»	66
11. Гркова Марија – УСВОЈУВАЊЕТО НА <i>ИМЕНКИТЕ</i> ВО VI И ВО VII ОДДЕЛЕНИЕ ВО ШТИПСКО.....	76
12. Грујовска-Миланова Сашка – КОНТРАСТИВНА АНАЛИЗА НА УПОТРЕБАТА НА МОДАЛНИТЕ ГЛАГОЛИ КАКО МАРКЕРИ ЗА ЕВИДЕНЦИЈАЛНОСТ ВО МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК.....	83
13. Ѓорѓиева Димова Марија – ИНТЕРДИСКУРСИВНИОТ ТАНЦ МЕЃУ РОМАНОТ И ИСТОРИЈАТА.....	89
14. Данькова Т.Н. – ЯЗЫКОВОЕ ВОПЛОЩЕНИЕ ЛЮБВИ К РОДИНЕ В ТВОРЧЕСТВЕ Н.М. РУБЦОВА.....	96
15. Денкова Јованка – МАКЕДОНСКО-РУСКА КНИЖЕВНА ПАРАЛЕЛА (ВАНЧО НИКОЛЕСКИ–САМУИЛ МАРШАК).....	103
16. Жаров Сергей - СВОБОДА КАК ПРОБЛЕМА ОБУЧЕНИЯ В КУЛЬТУРАХ ВОСТОКА И ЗАПАД.....	110
17. Žigić Vesna, Stekić Dunja, Martać Valentina – DIFFICULTIES THAT PEOPLE WITH VISUAL IMPAIRMENT HAVE IN ACCESSIBILITY TO WEB INFORMATION BY USING THE AUDITORY ACCESS.....	112
18. Зыкова Наталья, Мазкина Ольга – ФОРМИРОВАНИЕ КОНФЛИКТОЛОГИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ БУДУЩИХ СПОРТИВНЫХ ТРЕНЕРОВ В УСЛОВИЯХ РЕАЛИЗАЦИИ НОВЫХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫХ СТАНДАРТОВ.....	122

19. Ивановска Билјана – ГОВОРНИОТ ЧИН „ОДБИВАЊЕ“ И НЕГОВА РЕАЛИЗАЦИЈА КАЈ МАКЕДОНСКИТЕ ИЗУЧУВАЧИ НА СТРАНСКИ ЈАЗИК.....	127
20. Караниколова-Чочоровска Луси – СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР ПЕРАДОВИЌ.....	135
21. Кашкина Марина – РАЗВИТИЕ АНАЛИТИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ НА УРОКАХ ИСТОРИИ.....	141
22. Кибальниченко Сергей – ПРОБЛЕМА ДИАЛОГИЗМА В ТВОРЧЕСТВЕ Ф.М. ДОСТОЕВСКОГО И ВЯЧ. ИВАНОВА	145
23. Kyrchanoff Maksym W. – HERITAGE OF NIKOLAI LESKOV AND CULTURAL INFLUENCES IN CONTEXTS OF RUSSIAN-AMERICAN LITERARY PARALLELS.....	151
24. Кислова Дарња – СРАВНЕНИЕ КАК СРЕДСТВО ВЫРАЖЕНИЯ СПЕЦИФИКИ ХУДОЖЕСТВЕННОГО МИРОВОСПРИЯТИЯ (НА МАТЕРИАЛЕ ТЕКСТОВ НАТАЛЬИ О’ШЕЙ)	160
25. Комаровская Елена, Жиркова Галина – КУЛЬТУРОЛОГИЧЕСКАЯ КОМПЕТЕНТНОСТЬ ПЕДАГОГОВ КАК ПСИХОЛОГИЧЕСКАЯ ПРОБЛЕМА.....	166
26. Кортунова Лилия – ТЕХНОЛОГИЯ «ДЕБАТЫ» КАК ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКИЙ ТИП ОБУЧЕНИЯ И СРЕДСТВО ФОРМИРОВАНИЯ КОММУНИКАТИВНОЙ КУЛЬТУРЫ ОБУЧАЮЩИХСЯ НА УРОКАХ РУССКОГО ЯЗЫКА И ЛИТЕРАТУРЫ	177
27. Koteva-Mojsovska Tatjana, Shehu Florina – THE INITIAL EDUCATION OF TEACHER AND ITS CONNECTION TO PRACTICE IN THE “SOCIETY OF KNOWLEDGE”.....	181
28. Коцева Весна – ЕКСПЛИЦИТНИТЕ ОБЈАСНУВАЊА КАКО НЕОПХОДНА ИЛИ НЕПОТРЕБНА КОМПОНЕНТА ВО РАМКИТЕ НА ПОУЧУВАЊЕТО ГРАМАТИКА СО ОБРАБОТКА НА ИНПУТ	187
29. Koseva Daniela, Mirascieva Snezana – EDUCATION - NEED OF CULTURE.....	195
30. Кузмановска Драгана, Кирова Снежана, Иванова Биљана – ФРАЗЕОЛОГИЗМИТЕ КАКО ВАЖНА АЛКА ВО ПРОЦЕСОТ НА УСВОЈУВАЊЕ НА СТРАНСКИОТ ЈАЗИК.....	199
31. Кузмановска Драгана, Мрмеска Викторија – МАКЕДОНСКО-ГЕРМАНСКИ ПОСЛОВИЧНИ ПАРАЛЕЛИ СО АНИМАЛИЗМИ.....	204
32. Леонтиќ Марија – ЗБОРОВНИ ГРУПИ СО ПРИСВОЕН СУФИКС ВО ТУРСКИОТ ЈАЗИК И НИВНОТО ПРЕДАВАЊЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	210
33. Лесневская Димитрина – БОЛГАРСКАЯ СЛАВИСТИКА – СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ.....	216
34. Лумпова Лидия – ЯВЛЕНИЕ ДИАЛОГИЧНОСТИ В РОМАНЕ-ЭПОПЕЕ Л.Н. ТОЛСТОГО «ВОЙНА И МИР».....	222
35. Мартиновска Виолета – МАКЕДОНСКО-РУСКИ КУЛТУРНИ ПАРАЛЕЛИ...	229
36. Milanović Nina S. – SYNTAX-STYLISTIC FEATURES OF COMPARATIVE STRUCTURES IN THE NOVEL <i>WE, DELETED</i> BY S. VLADUŠIĆ.....	234
37. Младеноски Ранко – ОКСИМОРОНОТ ВО „НЕЖНОТО СРЦЕ НА ВАРВАРОТ“ ОД ВЕНКО АНДОНОВСКИ.....	240

38. Негриевска Надица - ЗНАЧЕЊЕТО НА ИТАЛИЈАНСКИТЕ ПРОСТИ ПРЕДЛОЗИ FRA и TRA И НИВНИТЕ ЕКВИВАЛЕНТИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК	248
39. Недосейкин Михаил – КУЛЬТУРНАЯ ПАМЯТЬ И МОТИВ «ОБРЕТЕНИЯ СЕБЯ» В РОМАНЕ М. ОНДАТЖЕ «АНГЛИЙСКИЙ ПАЦИЕНТ».....	256
40. Недялкова Наталия Дмитриевна – СОВРЕМЕННАЯ МАКЕДОНСКАЯ ПОЭЗИЯ – ОТ СИМВОЛИЗМА ДО МАГИЧЕСКОГО СВЕРХРЕАЛИЗМА.....	262
41. Ниами Емил, Голаков Костадин - СУПСТАНТИВИРАНИТЕ ПРИДАВКИ И ПРИЛОШКИ ОПРЕДЕЛБИ ВО РУСКИОТ И ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК...	269
42. Никифоров Игорь – ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ КОНСТРУКТИВНОГО РАЗРЕШЕНИЯ МЕЖЛИЧНОСТНЫХ КОНФЛИКТОВ В ВОИНСКИХ КОЛЛЕКТИВАХ	274
43. Пляскова Елена – НАЦИОНАЛЬНАЯ СПЕЦИФИКА НЕМЕЦКИХ КОМПАРАТИВНЫХ ФРАЗЕОЛОГИЗМОВ.....	279
44. Позднякова О.В. – СОВРЕМЕННЫЙ РЕБЕНОК И ДЕТСКАЯ КНИГА. НОВЫЕ ВЕКТОРЫ РАЗВИТИЯ.....	286
45. Попов Сергей – ВЗАИМОДЕЙСТВИЕ ЛЕКСИКИ РАЗЛИЧНЫХ ЯЗЫКОВЫХ ГРУПП В ТОПОНИМИИ ВОРОНЕЖСКОЙ ОБЛАСТИ.....	292
46. Пороткова Наталья, Соловьева Ирина – ФОРМИРОВАНИЕ ТВОРЧЕСКОЙ САМОСТОЯТЕЛЬНОСТИ В ПРОЦЕССЕ ОБУЧЕНИЯ ИНОСТРАННЫМ ЯЗЫКАМ СТУДЕНТОВ – ПСИХОЛОГОВ.....	297
47. Прасолов Михаил – ОНТОЛОГИЧЕСКИЙ СТАТУС ЯЗЫКА И НЕУСТРАНИМОСТЬ АВТОРА: ЗАМЕЧАНИЯ К ФИЛОСОФИИ ИМЕНИ С.Н. БУЛГАКОВА	301
48. Ристова Цветанка – АНАЛИЗА НА ПРЕДНОСТИТЕ И МОЖНОСТИТЕ ОД УЧЕЊЕТО НА ДАЛЕЧИНА ВО ОБРАЗОВАНИЕТО НА ТУРИЗМОТ И ХОТЕЛИЕРСТВОТО.....	308
49. Романова Светлана – ЖАНРОВОЕ СВОЕОБРАЗИЕ ТВОРЧЕСТВА РУССКОЯЗЫЧНОГО АВТОРА БЕЛАРУСИ ЭДУАРДА СКОБЕЛЕВА (НА ПРИМЕРЕ РОМАНА «БЕГЛЕЦ»)	315
50. Сверчков Дмитрий – СОСТАВЛЯЮЩИЕ ИНДИВИДУАЛЬНОЙ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТРАЕКТОРИИ КУРСАНТА И ИХ КОМПОНЕНТЫ.....	322
51. Shehu Florina, Koteva Mojsovska Tatjana – TEACHERS' INTERCULTURAL COMMUNICATION COMPETENCIES IN EARLY CHILDHOOD EDUCATION....	328
52. Сидоров Владимир, Харьков Иван – ЦЕННОСТИ В КОНТЕКСТЕ СОЦИОКУЛЬТУРНЫХ ПРЕДПОЧТЕНИЙ ИНДИВИДОВ КАК НРАВСТВЕННЫЕ И ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ИМПЕРАТИВЫ, ВЫРАБОТАННЫЕ ЧЕЛОВЕЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ.....	336
53. Сидорова Е.В., Швецова О.А. – ПРОЕКТНАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РУССКОМУ ЯЗЫКУ В ШКОЛЕ И ВУЗЕ (К ВОПРОСУ О ПРОБЛЕМАХ ПРЕЕМСТВЕННОСТИ	341
54. Симонова Светлана, Белоусов Арсений – К ВОПРОСУ ОБ ЭВТАНАЗИЙНОЙ ПАРАДИГМЕ СОВРЕМЕННОЙ КУЛЬТУРЫ И ТЕНДЕНЦИЯХ ЕЕ ПРЕОДОЛЕНИЯ.....	346
55. Соколова Марија – ЈАДРОТО НА ЈАЗИЧНОТО СОЗНАНИЕ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК.....	355

56. Тасевска Марица, Хаџи-Николова Адријана – УСВОЈУВАЊЕ НА ВЕШТИНАТА ЗБОРУВАЊЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ ЈАЗИК.....	360
57. Тодорова Марија – НЕВЕРБАЛНА КОМУНИКАЦИЈА ВО НАСТАВАТА.....	373
58. Токарева Наталџа Владимировна – КАТЕГОРИЈА МЕЧТЫ В ПОЕЗИИ Д.В. ВЕНЕВИТИНОВА.....	377
59. Тужикова В.И. – ОСОБЕННОСТИ ЭТНОСТЕРЕОТИПОВ РУССКОЙ МОЛОДЕЖИ.....	382
60. Филюшкина Светлана, Борискина Жанна – АВТОР В ПУБЛИЦИСТИЧЕСКОМ ПРОИЗВЕДЕНИИ (НА МАТЕРИАЛЕ КНИГИ Г. ГРИНА «GETTING TO KNOW THE GENERAL. THE STORY OF AN INVOLVEMENT», 1984.).....	390
61. Хаџи-Николова Адријана, Тасевска Марица – СТРАТЕГИИ ЗА УЧЕЊЕ СПОРЕД ОКСФОРД.....	394
62. Христова С.Н. – ФОРМЫ ОБРАЩЕНИЯ Ты / Вы И You В ЭТИКЕТНОЙ РЕЧИ РУССКИХ И АНГЛИЙСКИХ АРИСТОКРАТОВ XIX ВЕКА В АСПЕКТЕ СОЦИОЛИНГВИСТИКИ (НА МАТЕРИАЛЕ ПРОИЗВЕДЕНИЙ РУССКОЙ И АНГЛИЙСКОЙ ХУДОЖЕСТВЕННОЙ ЛИТЕРАТУРЫ)	403
63. Цацков Оливер – ДУШАН БУДИМИРОВИЌ И СЕРГЕЈ МИХАЈЛОВ ОСНОВОПОЛОЖНИЦИ НА ТЕАТАРСКИОТ И МУЗИЧКИОТ ЖИВОТ ВО ШТИП ПОМЕЃУ ДВЕТЕ СВЕТСКИ ВОЛНИ.....	413
64. Чарыкова Ольга – ИМПЛИЦИТНЫЕ КАТЕГОРИИ В СИСТЕМЕ РУССКОГО ЯЗЫКА.....	420
65. Шутаров Васко – МЕДИУМСКАТА ПИСМЕНОСТ И НОВИТЕ ОБРАЗОВНО-КУЛТУРНИ ПРЕДИЗВИЦИ.....	425

**„СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ ВО ЛИРИКАТА НА ПЕТАР
ПРЕРАДОВИЌ“**

**Проф. д-р Луси Караниколова-Чочоровска
Филолошки факултет
Универзитет „Гоце Делчев“-Штип**

РЕЗИМЕ

Оваа статија се занимава интерпретација на поезијата на австрискиот генерал, истакнатиот илирец и голем хрватски поет Петар Прерадовиќ.

Вниманието го насочуваме спрема неговата поетика од патриотска и рефлексивна провиниенција, а која е тесно поврзана со неговите животни и човечки принципи, наидувајќи притоа на низа противречности. Имено, станува збор за православен Србин, премолчано преведен во католик, без притоа формално да биде објавен чинот на таа конверзија, за човек со висок морал и достоинство, генерал во туѓинска армија, а со духот и душата лојален на себеси и својата почва.

Поезијата на Прерадовиќ претставува единство од крутоста и нежноста, личноста и рационалноста, силно доживеана, но пишувана од „дистанца“.

Тоа е поезија морална, но не морализаторска, високо етична, филантропска, интелектуалистичка, во која рационалното е далеку подоминантно од емотивното.

Токму ваквите противречности имплицирани во неговата поезија претставуваат провокација за пристап и анализа, која треба уште еднаш да ги потврди нејзиниот високиот естетизам, етичност и благородност.

Клучни зборови: лирика, противречност, етичност, естетичност, емотивност, рационалност.

**„THE SUBTLE CONTRADICTIONS IN THE POETRY OF PETAR
PRERADOVIC“**

Abstract. This article aims to interpret the poetry of the Austrian general, the famous Illyrian and great Croatian poet, Petar Preradovic.

The main idea is to reflect on his poetics of patriotic provenance, which is closely related to his life and humane principles, while encountering series of contradictions. Namely, he was an Orthodox Serb, secretly converted to Catholic, which act was not formally declared. He was a man of high morals and dignity, a general in a foreign army, truly faithful to himself and his fatherland.

Preradovic`s poetry represents a unity of both crudeness and tenderness, lyricism and rationality, strongly felt, yet distantly written.

It is poetry of moral, yet not moralizing. It is highly ethical, philanthropic and intellectual, where the rational surpasses the emotional.

These contradictions, implied in his poetry, awaken an eagerness to find a different approach to analyze his piece of work, which once again will confirm its high ethics, aesthetics and nobility.

Key words: lyrics, contradiction, ethics, aesthetics, sensitivity, rationality.

1. ПРИСТАП

Во своето писмо од 29 април, 1863-та година до Ева Регнерова, негова трета свршеница и идна, втора сопруга, Петар Прерадовиќ, меѓу другото ќе рече: „Јас спрема сите луѓе чувствувам братска наклонетост, па настојувам да ги љубам и непријателите, и во ништо не сакам да бидам подобар отколку во ова мое настојување“ (Barac, 1965:186)

Австрискиот генерал - мајор Петар фон Прерадовиќ (1818-1872), православен Србин, премолчано преведен во римокатолик и деклариран Хрват, Илирец по вокација и панславист по ориентација е поет и човек чија животна и творечка биографија за заеднички именител го има неговото искрено и посветено човекољубие.

Родоначалникот на рефлексивната лирика во новата хрватска книжевност, чие поетско творештво, се чини сè уште чека на темелно истражување, во својот релативно краток животен век (живее само 54 години) и уште пократок творечки (интензивно твори само 6 години) пишува љубовна, патриотска и рефлексивна поезија, без целосно да го прелее во неа сето свое суштество и секогаш, само со „навестување“. Речиси ниту една негова песна, при сè што е искуствена и интензивно доживеана, нема високи емоции, не предизвикува силна естетска сатисфакција. Иако, речиси сите се пишувани занаетски точно.

Според обемниот осврт на врховниот хрватски критичарски авторитет од 20 – от век Антун Барац, а и според сочуваната хрватска периодика од 30-тите до 70-тите години од 19-от век, поезијата на Прерадовиќ, за која и самиот се залагал да биде „вистинита и природна“, била помалку дидактична и подобна за училишни цели. Имено, благодарение на „педагогичноста“, како првична квалификација по однос на поезијата на Прерадовиќ, наставниците во тогашниот австро-унгарски образовен систем можеле да ги објаснуваат општите поими како - љубов, татковина, живот, религиозност, потоа и значењето на јазикот, смислата на уметноста, слободата на уметничкото создавање.

Станува збор за поезија пишувана програмски, како што пишува и самиот поет во својата „Автобиографија“ според однапред зададени мотиви, но и рационално и пресметливо, без внатрешни потреси и вложување на сето свое суштество. Петар Прерадовиќ бил поет кој не се оддавал целосно на чинот на поетското создавање.

Но, и наспроти тоа, неговата поезија која е „израсната од стварноста“ и во која е одразен хрватскиот живот од 40-тите години на 19 – от век, па сè до 1872-та, годината на поетовата смрт, сепак е солиден израз на севкупното поетско суштество и на неговиот чувствен и интелектуален живот.

Тоа е поезија која се потпира на низа контрадикторности, речиси невидливи и непозналиви на прв поглед. Со подлабоко загледување, особено во патриотската и рефлексивната лирика на Прерадовиќ се наидува на низа суптилни противречности, кои се резултат колку на неговиот светоглед и силно изразеното филантропство, толку и на хрватската стварност од неговото време.

2. ЗА СУПТИЛНИТЕ ПРОТИВРЕЧНОСТИ

Поезијата на Петар Прерадовиќ е поезија на општи места, поезија на контрадикторности, поезија во која се судираат разумот и срцето, крутоста и нежноста. Тоа е поезија „на дистанца“ и пишувана „од дистанца“, со „загледување“, „воздржана“, а сепак, длабоко доживеана.

Таа и таква поезија го разоткрива менталитетот на Петар Прерадовиќ и како поет и како човек – тој бил вљубеник во човекот и човештвото, високо морална човечка и поетска природа, чија поезија е токму таква – човечна и човечка, за човекот, за народот, за татковината, за творештвото... Тоа е поезија со филантропска ориентираност и поезија на филантроп.

Благодарение на двете негови автобиографски списи и обилната кореспонденција со своите сопруги и соработници, корените на неговото човекољубие кои несомнено цврсто се вградени и во неговата поетика се позиционираат во примарното семејство и во неговото детство. Овој сирак и несреќник, Србин и/или Хрват, обожуван и љубен од жените, високо етичен и вљубеник во човекот и човештината во текот на сиот свој живот бил повеќекратно интимно распнуван. Сиромаштијата принудно го носи во кадетската школа во Винер Нојштат (виенско Ново Место во Австрија), задушувачки ја неговата латентна страст спрема поезијата, убивачки го засекогаш неговото православие и стишувачки ја љубовта спрема мајчиниот јазик. Прерадовиќ цел живот ќе се чувствува понизен и помалку битен и спрема своите претпоставени – старешини и спрема домашните и спрема жените и спрема народот и луѓето воопшто. Ако психолошката причина за тоа е можеби откорнувањето од родната почва, тогаш реалноста е таква што тој одлично ќе напредува во воената служба, срдечно ќе биде прифатен од сонародниците и, згора на сè, силно обожуван и љубен од жените.

И за првата своја поетска творба, која потекнува од неговите средношколски денови, младиот Прерадовиќ требал да биде поттикнат од својот наставник за да напише уште нешто. Таков е речиси целиот негов поетски пат и развој. Од Спирос Димитровиќ ќе биде убедуван да состави поетска творба - будница што ќе биде печатена на насловната страница на првиот број на списанието „Зора Далматинска“. Прерадовиќ постојано создава „по нарачка“, но тоа не значи дека во неговата лирика отсуствува естетиката. Напротив, таа изобилува со естетичност и етичност, со разум и емоции, со крутост и нежност. Постојано, во неговата лирика, особено во патриотската и рефлексивната, иако е тоа повеќе очекувано во љубовната, застапени се овие суптилни, навидум едвај видливи противречности. Оти, ако поезијата е етична, тоа значи дека ќе треба да морализира, ќе биде поучна. Иако тоа е првичната квалификација по однос на лириката на Прерадовиќ, сепак, далеку е од вистината.

Високата естетичност и литерарен квалитет особено кога се работи за патриотскиот и рефлексивен корпус од поезијата на овој исклучителен поет е нејзин суштествен белег кој ѝ обезбедува перманентно траење. Естетиката во поезијата на Прерадовиќ води потекло од неговото човекољубие и култивиран талент. Талентот не е „прочистен“ низ адекватно образование, но е искален преку неговото филантропство кое го носи со себе и во себе од раѓање. Но и од неговата склоност кон литературата, читањето, знаењето воопшто. Прерадовиќ бил полиглот. Зборувал германски, италијански, француски, ги знаел сите словенски јазици, а делумно го научил и англискиот. Естетичноста во неговата поезија мошне лесно се прима. Опитниот читател на поезијата на Прерадовиќ има потреба

да стане, да му оддаде почит на поетот кој толку лесно, а латентно, прикриено создава поетска уметност и предизвикува естетска сатисфакција. Повторуваме, тоа е иманентно посебно за патриотската и рефлексивната лирика.

Крутоста и нежноста, како препознатлива противречност се исто така својствени за поезијата на Прерадовиќ. Тој бил војник по занимање, а поет по вокација. Војник, генерал - мајор во туѓинска армија, а поет со кривка, нежна, чиста душа. Цел живот се движел меѓу туѓинци, дури и двете сопруги му биле туѓинки (Павица де Понте, Италијанка, а Ева Регнер, Германка). Неговата поезија, според Антун Барац се квалификува како ладна, воздржана, умерена. Како таква таа е резултат на неговото однесување. Но, само на надворешното однесување, не и на неговата внатрешна, вистинска човечка и поетска природа. Зашто имено, Прерадовиќ бил човек и поет со топло срце и нежна душа кој не сакал другите да ги оптоварува со себе. Неговата скромност не допуштала тој да се наметне, дури ни во своите поетски чеда.

Противречностите во животната и поетската биографија одат до таму што тој перманентно, низ сиот свој живот се бори со сиромаштијата, се срами да позајмува пари, од една, а од друга страна се бори за право на благородничка титула, благодарение на една лоза од неговото семејно стебло.

Петар Прерадовиќ бил реалист и спрема себе и во поезијата, за на крајот од животот да се оддаде на спиритуализам.

„Прерадовиќ, вели Барац, бил од оние писатели кои повеќе знаеле и доживувале отколку што пишувале“ (Вагас, 1954/193) Според Барац, по однос на реалноста и реалистичноста на Прерадовиќ битни се две нешта: односот на уметноста спрема стварноста и односот на книжевникот спрема животот: „Прерадовиќ во уметноста барал вистинитост – значи некој вид реализам. Поетот, според неговото мислење мора да верува во тоа што го пишува, но мора и сам да живее според начелата што ги изразува во своите дела: ако едно пишува а друго прави, губи на вредност“ (Вагас, 1954: 193).

Настојувањата на Прерадовиќ да се биде реален во поезијата, повторно ја засегнуваат суптилната и можеби суштинска контрадикција етичност-естетичност, иманентна на неговата поетика. Дали е можно во една поезија едновремено да се присутни овие два квалификатива, без да се застрани во поучителност, на штета на уметничкиот впечаток? Одговорот е потврден кога станува збор за поезијата на Прерадовиќ. Неа ја наоѓаме во најрепрезентативната песна „Патник“ со нагласен татковински мотив. Патникот – туѓинец ќе тропне на многу врати, но за сите, туѓинецот останува туѓ:

„(...) Дур огрее денот божји,/ Малку оган барем сложи,/ Да потстопам ладни жили!/ Огнот веќе ми е згаснат,/ Прачка немам ниту една,/ Оваа сал гранка сува,/ За децата свој ја чувам,/ Крај огниште кога седнат (...)“ (Прерадовиќ, 1967: 11) Или: „(...) Јас друг конак кај би нашол!/ Север сече преку брда,/ На страникот, судна мако,/ Поцрн му е мрак во мракот,/ И потврда земја тврда!“ (Прерадовиќ, 1967: 10,11). Впечатливи во овие извонредни стихови се латентната болка на патникот – поет, неговата питомост и добродушност, неговото човекољубие кое, иако стои над сè, не дозволува да се биде неправеден. Патникот не е гневен на туѓата мајка која е мајка првенствено на своите деца, оти така е праведно, така треба да биде. Етичноста и праведноста овде се еквивалентни, додека естетичноста извира од и од прикриеноста на чувствата и од филантропството и од бесконечното разбирање на патникот по однос на туѓата мајчинска грижа за своите деца.

Со патриотски мотив е и неговата првообјавена песна на хрватски јазик „Зора пука“, за првиот број на списанието „Зора далматинска“, во 1844-та година. И самиот автор во својата „Автобиографија“ наведува дека песната настанала по

нарачка од Спиро Димитровиќ, еден од оние освестени Хрвати кој се обидува да го „привлече Прерадовиќ да пишува на мајчин јазик. Со нагласено родољубие и патриотски мотив, оваа песна - будница, иако прва што не е испеана на германски јазик ги содржи во себе истите контрадикторности: крутост и нежност, разум и емоции, етика и естетика. И повторно, без да може да се одреди што преовладува повеќе и во поголеми пропорции:

„Полноќ мина – што ме буди/Од сон сладок в таа доба?/ Гудалото само гуди/ Врз дедово гусле старо,/ Тихо жиците се гласат:/ Зора пука, ден ќе стаса! (...) Зора пука, ден ќе стаса!/ Сврти се кон својте блага,/ Далматинска земјо славна:/ Еве зората иде драга,/ За да светне и да биде/ Твое благо – денот иде!“ (Прерадовиќ, 1967: 5,6).

Иако наменска и речиси пригодна и во оваа, своевременно мошне популарна песна на Прерадовиќ опитниот читател низ процесот на „загледување“ ја препознава топлината на поетот и искреното родољубие, кое пак е овде манифестантно преку восклицот: „Зора пука – ден ќе стаса!“ Нежен е поетот и во претставувањето на својот хрватски патриотизам, притоа уште и емотивен, додека естетичноста пак, која на оваа будница и не ѝ е многу јака страна забележителна е во занаетски направените стихови и искреноста.

Како основоположник на рефлексивниот жанр во Новата хрватска литература, Прерадовиќ засегнува низа мотиви, во кои, според Барац, доминира неговиот став дека „(...) Човек не треба да се меша во текот на судбината“ (Вагас, 1954 :202). Таквите размислувања на поетот се видливи во песната „Мојата лаѓа“: „(...) Плови, плови лаѓо моја,/ Во кој ти е воља крај./ Јас цел сè уште не ти најдов,/Сама цел си дај“ (Vraz/Preradovic, 1954 :263). Висок е естетизмот на овие стихови на Прерадовиќ кој совршено ја изразува мислата која бездруго ја подразбира суштината на дијалектиката како филозофија, едновременно откривајќи, поточно разоткривајќи ја поетовата ерудиција, неговата склоност кон размислувања, јасни, прецизни и конкретни и иако апстрактни, сепак многу реални. Во таквиот латентен естетизам, внатре, во неговото значење, повторно се наидува на етичноста, дека никој нема право да го менува природниот тек на нештата, без тоа да биде изразено сувопарно и дидактички.

Слични размислувања и ставови Прерадовиќ изразува и во одата „Смрт“. Станува збор за песна испеана во своевиден интелектуалистички манир, на тема смрт и навидум без емоции и без можност, на прв поглед во неа да се препознае поетовото лично искуство. Иако Прерадовиќ се соочил со смртта повеќекратно, првата сопруга, две деца, мајка и сестра, во оваа негова песна тој не се самооткрива, ами пишува за смртта како неминовност, како логичен дијалектички крај на овоземниот живот. Песната влегува во корпусот рефлексивна лирика и изобилува со јасни и бездруго тешки размисли за смртта, но таа е пишувана од дистанца. Барем така изгледа сè додека не се „загледаме“ во нејзината техничка и вербална совршеност и сè додека не се помачиме да го сфатиме нејзиното моќно значење. Прерадовиќ пишува ода за смртта во реалистичен манир, навидум ладно и неемотивно, констатирајќи дека „Во семенувањето ти си единствена постојаност“ (Vraz/Preradovic, 1954: 274). Опитниот читател треба да вложи оптимум напор за да ја исчита, да го повтори читањето за да го сфати единството во означеното, за најпосле да констатира дека песната добива универзални размери само и само затоа што нејзиниот творец морал да мине низ тоа најболно човечко искуство, да ја притае во себе болката и задржи „за себе“, за да може, навидум издигнат над неа да даде такви стихови кои изобилуваат со тешко приемчив естетизам, но естетизам кој се граничи со филозофијата на постоењето и античкото *panta rei*.

3. КОМЕНТАР

Суптилните противречности во поезијата на големиот хрватски поет Петар Прерадовиќ се исклучително провокативна проблематика, особено затоа што обезбедуваат врска меѓу поетовата животна и творечка биографија. Тие ја верификуваат вредноста на неговата поезија уште еднаш и кој пат и го потврдуваат, особено кусата анализа на неговите песни дека таа е „воздржана“, а сепак, длабоко доживеана. И повторно контрадикција.

Петар Прерадовиќ за времето на својот живот објавил само две стихозбирки: „Првенци“ (1846) и „Нови песни“ (1851). Списокот на неговите дела издадени постхумно е десеткратно пообемн. Во растргнатоста на животот што Прерадовиќ го живеел, во таа речиси непрекината распнатост на најмалку две страни, нашол сила, доблест и човечност да состави и остави поезија со универзални вредности, која едновременно реално го одрази и времето на поетот.

Навидум „невидливите“ контрадикторности во неговата поезија се само еден аспект кој го разоткриваат поетот, неговото ранливо а достоинствено човечко суштество, неговите болки, интереси и прикриени интереси, но можеби најмногу од сè, неговиот висок морал и човечност. Пристапот кон суптилните противречности во лириката на Прерадовиќ ја потврдува, иако со „загледување“ симбиозата на животот на поетот и неговото творештво. Нив ги краси филантропството...

ЛИТЕРАТУРА:

1. Barac, Antun (1965) *Petar Preradovic, vo Pjesme I clanci/Pjesme, Prvi ljudi, zapisi* (Pet stoljeca hrvatske knjizevnosti), Zagreb, Matica Hrvatska, Zora.
2. Vraz, Stanko/Preradovic Petar,(1965) *Pjesme I clanci/Pjesme, Prvi ljudi, zapisi* (Pet stoljeca hrvatske knjizevnosti), Zagreb, Matica Hrvatska, Zora.
3. *Jezik pjesmom opjevan – uz obljetnicu rodenja Petra Preradovića*, <http://www.nsk.hr/jezik-pjesmom-opjevan-uz-obljetnicu-rodenja-petra-preradovica/>, (видено на 19.05.2019).
4. Preradovic, Petar, *Biografije javnih osoba iz Hrvatske*, <https://www.biografija.com/petar-preradovic/> (видено на 19.05.2019).
5. Preradovic, Petar, *Zasluzni Srbi* <https://www.zapadnisrbi.com/zasluzni-srbi/knjizevnici/90-petar-preradovic.html> (видено на 19.05.2019)
6. Preradovic, Petar, *Autobiografija*, <http://www.preradovic.eu/hr/autobiografija/10/> (видено на 19.05.2019)
7. Preradovic, Petar <http://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=50197> (видено на 19.05.2019)